

פרשת בא

ויעל הארבה על כל ארץ מצרים... (י, יד)

ויעל הארבה על כל ארץ מצרים וינח בכל גבול מצרים כבד מאד לפניו לא היה כן ארבה כמוהו ואחריו לא יהיה כן

יש להקשות אמאי לא נזכר כאן דהיתה הפליה בין מצרים לישראל, שלא אכל הארבה משל ישראל ולא בא לארץ גושן מקום מושב בני ישראל, וכפי שנזכר בכל המכות, כמו בדם ובערוב ובדבר ובברד ובחושך, וכתוב בכללות וינח בכל גבול מצרים. ובפשוטו גם כאן היתה הפליה, וביחוד לפירוש הראשונים באבות דעשרה ניסים נעשו לאבותינו היינו דהעשר מכות לא הגיעו לישראל (וראיתי מביאים בשם ראשונים דמכה זו היתה אף על ישראל, והיה מדויק מדכתיב וינח בכל גבול מצרים. אך לא מצאתי לע"ע בכל הראשונים כדבר הזה).

ועיין בבעל הטורים 'וינח', ב' וינח בכל גבול מצרים, וינח ביום השביעי (לקמן כ, יא). מלמד שנח הארבה בשבת. וצ"ב הענין הזה דמכת הארבה היא היחידה מכל המכות שלא נהגה בשבת. ועו"ק דכתיב (פסוק יז) 'ועתה שא נא חטאתי אך הפעם והעתירו לה' ויסר מעלי רק את המות הזה', ולא מצינו בשום מכה ביטוי זה של 'המות הזה' ואף לא בדבר וצ"ב.

ואשר נראה, עפ"ד המדרש לקח טוב (פסיקתא זוטרתא בפסוק יד) בזה"ל 'בוא וראה כמה גדולים מעשה ה' הארבה הזה מונח בארץ במקום שאין אדם רואה אותם ואינו אוכל ואינו שותה והוא חי בדברו של הקב"ה, וכיון שמצוה עליו לילך לאכול יבולה של ארץ שהכעיסוהו, הוא ננער ומתגבר לעשות שליחותו של הקב"ה, שנאמר כצל כנטותו נהלכתי ננערתי כארבה, אבל חיילותיו של בשר ודם הוא צריך ליתן להם מתנות תמיד לעמוד במלחמותיו, ואינם יכולים להלחם בהרים ובחומות, שאין הסוסים יכולים לעלות לשם אבל ארבה זה מה כתוב בו יום חשך ואפלה יום ענן וערפל כשחר פרש על ההרים עם רב ועצום כמהו לא נהיה מן העולם ואחריו לא יוסף עד שני דור ודור. לפניו אכלה אש ואחריו תלהט להבה כגן עדן הארץ לפניו, ואחריו מדבר שממה וגם פליטה לא היתה לו, כמראה סוסים מראהו וכפרשים כן ירוצון, כקול מרכבות על ראשי ההרים ירקדון כקול להב אש אכלה קש כעם עצום ערוך מלחמה, מפניו יחילו עמים כל פנים קבצו פארור, כגבורים ירצון כאנשי מלחמה יעלו חומה ואיש בדרכיו ילכון ולא יעבטון ארחותם, ואיש אחיו לא ידחקון גבר במסלתו ילכון ובעד השלח יפלו לא יבצעו, בעיר ישקו בחומה ירצון בבתיים יעלו בעד החלונים יבאו כגנב'. ועליהם נאמר (שם כה) ושלמתי לכם את השנים אשר אכל הארבה הילק והחסיל והגזם חילי הגדול אשר שלחתי בכם.

מעתי י"ל, דכיון דהם חיילותיו של הקב"ה, ולא כשאר המכות שהעמיד הקב"ה את הכוחות של הטבע לצורך המכות, ויש בהם בחינה מיוחדת ואינם שייכים למהלכי הטבע כלל והם נמצאים במקום מיוחד והם חיים בדברו של הקב"ה, לכן קרא להם פרעה המות הזה ולכן הם נחים בשבת. וכן יעוין בד' הרמב"ן שהביא דברי רבינו חננאל מעת פטירת משה רבינו ועד עכשיו אין ארבה מפסיד בכל מצרים, ואם יפול בארץ ישראל יבא ויכנס בגבול מצרים אינו אוכל מכל יבול הארץ כלום עד עכשיו, ואומרים כי זה כבר ידוע הוא לכל, בא וראה כי בצפרדע אמר רק ביאור תשארנה, ולפיכך נשאר עד עכשיו, אבל בארבה כתיב לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים, ועל זה נאמר (תהלים קה, ב) שיחו בכל נפלאותיו, הרי מבואר כמש"נ, וכן א"ש דהאכילה חלק מהמכה וכן אין צריך לפרט שהיתה הפליה.

מקור: רבי שמואל יעקב בורשטיין שליט

פרשת בא